

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za elektrotehniko

Robert Medvešek

Ojačevalnik na elektronke

Seminarska naloga

pri predmetu
Elektronska vezja

V Ljubljani, oktober 2005

UVOD

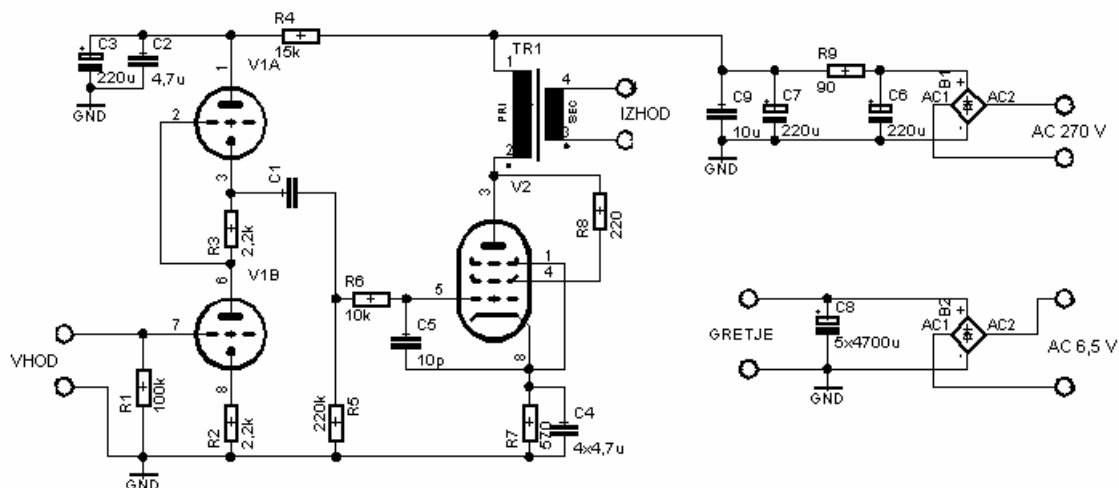
Že v srednji šoli sem začel graditi ojačevalnike za poslušanje glasbe. Prvi je baziral na integriranem vezju LM3886 s cca. 60W po kanalu, sledili so razni tranzistorski predojačevalniki in končne stopnje. Potem pa sem odkril elektronke in se odločil, da naredim najprej predojačevalnik in nato še močnostno stopnjo. Predstavil bom samo močnostni del, ki lahko funkcionira tudi brez predstopnje, če bi mu vgradil potenciometer.

Vezje ni izdelano na tiskanini, kot je to običaj pri modernih (tranzistorskih in čip) aplikacijah ampak v tako imenovani »point to point« tehniki, ki velja za eno najbolj ortodoksnih (nožico enega elementa se prispajka na nožico drugega). Prednost take vezave je minimalno število spojev in možnost prostorske postavitve elementov (tri dimenzionalno- pri tiskanem vezju imamo možnosti postavljati elemente le v dveh dimenzijah. Uporabljeni so bili zelo kvalitetni materiali (izhodni transformatorji Hajdinjak Labs, kondenzatorji Wima, žice iz srebra,...) z razlogom, da se doseže čim boljši zvok.

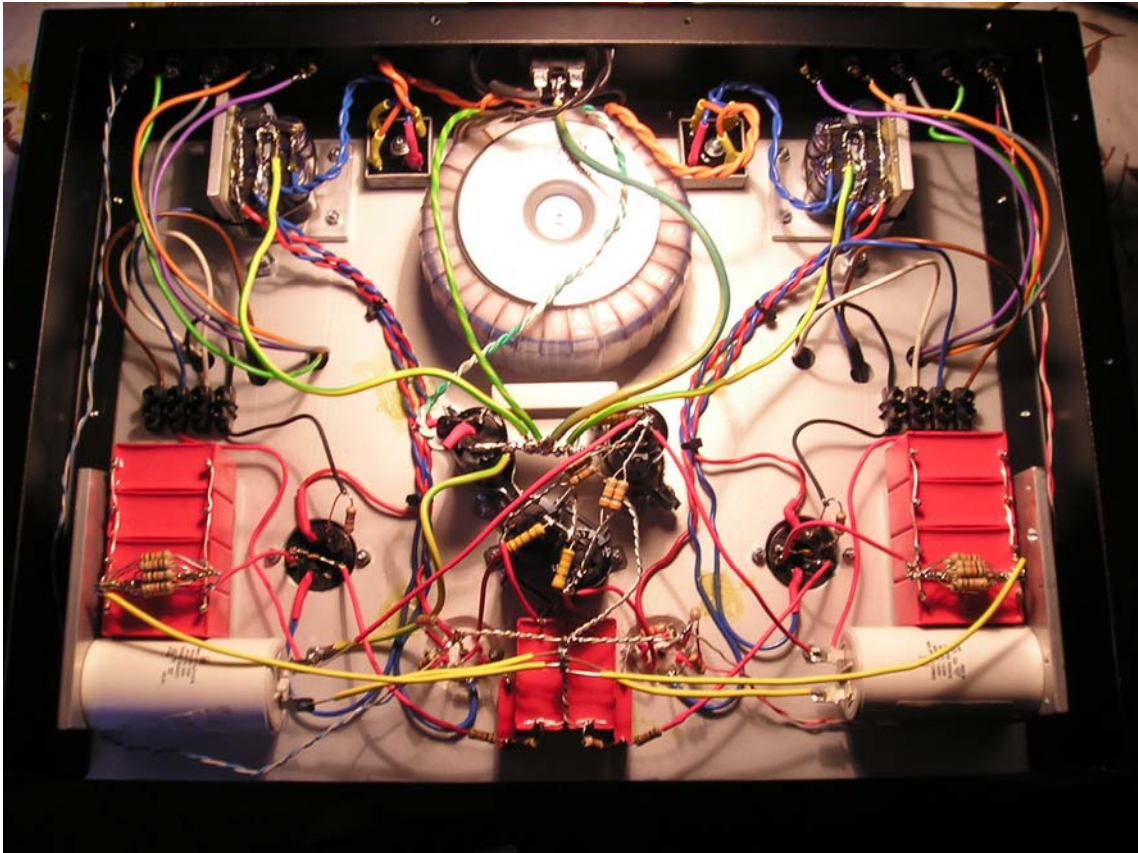

OPIS VEZJA IN MERITVE

Načrt:

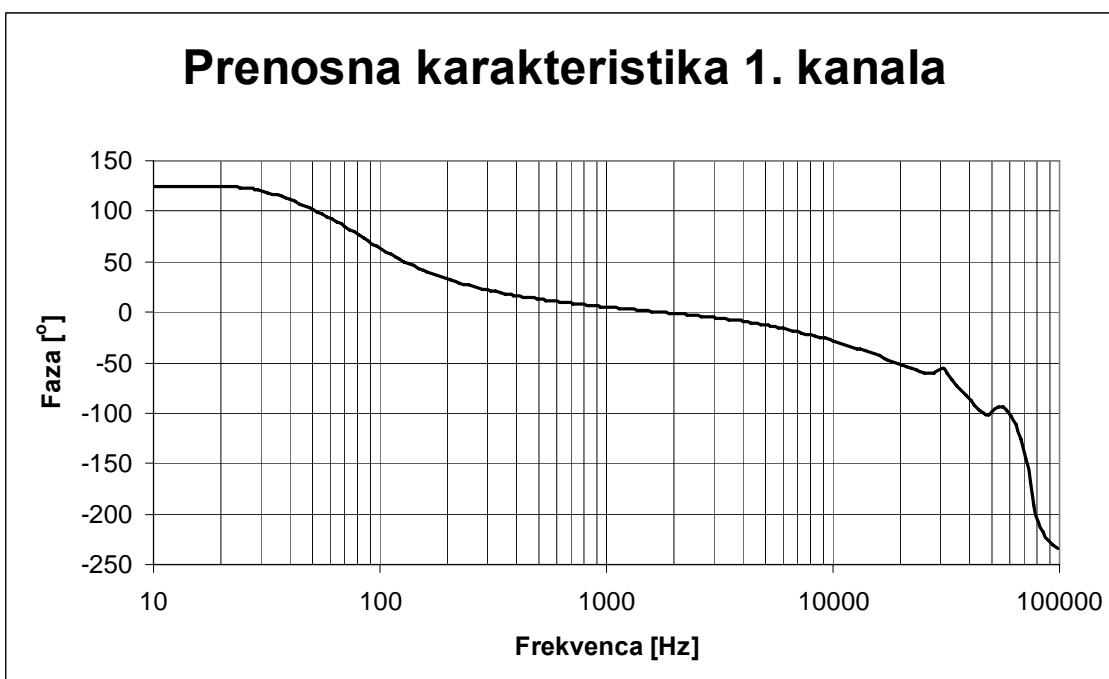
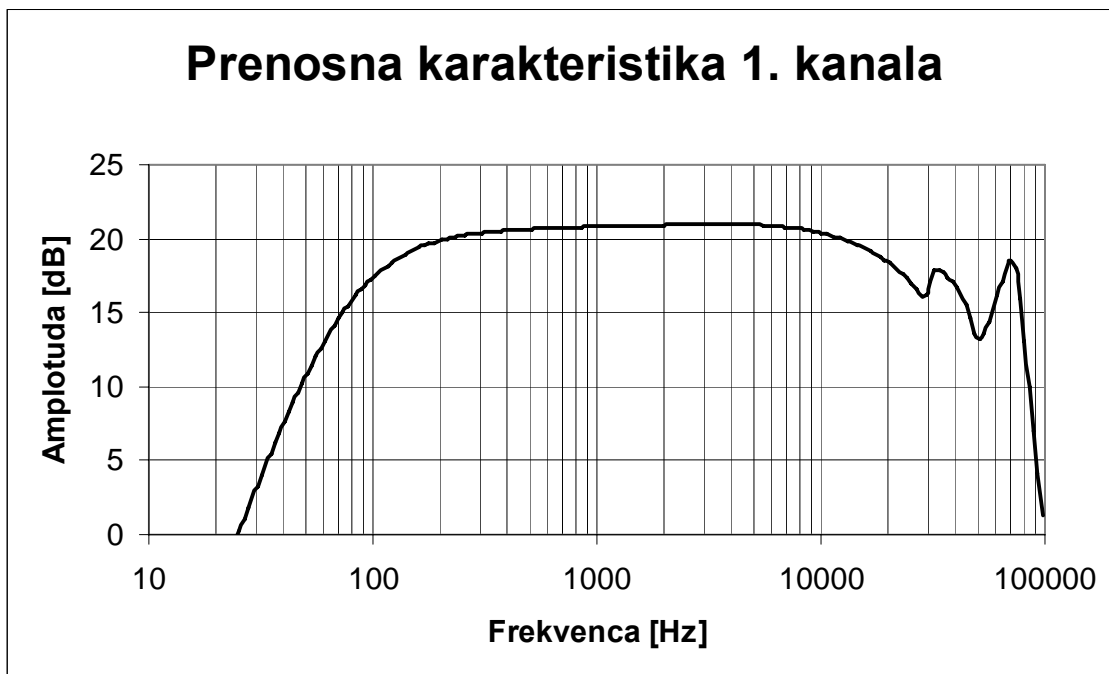
Vežje je enostavno in sestoji iz dveh klasičnih gradnikov audio ojačevalnikov na elektronke. Vhodna stopnja je SRPP oz. kaskadni ojačevalnik, ki ga sestavlja dvojna trioda ECC83(V1A in V1B), R1, R2 in R3. C1 in R5 sestavljata visoko prepustni filter. S tem izločimo enosmerno napetost prve stopnje. Močnostni del sestoji iz elektronke EL34, R7, C4 in TR1. R6 in C5 skrbita za stabilno delovanje in varujeta pred morebitnimi oscilacijami. Upor R8 veže mrežico 2 na anodo in s tem poskrbi za kvazitrioden način delovanja pentode. Napajalnik je klasični C-R-C (C6, R9 C7 in C9) za močnostni del in R4, C2, C3 za "driverski" del. Kondenzatorja C2 in C9 sta folijska in "pohitrita" napajalnik v visokih in srednjih tonih. Tonska transformatorja nista običajna (E-I jedro ali pa dvojno C jedro; oba z zračno režo) ampak toroid brez zračne reže. Ker teče skozi transformator enosmeren tok načeloma obstaja možnost, da bi prišel v nasičenje, vendar je jedro dovolj veliko (dimenzionirano za preko 100W), da ostane globoko v linearnem delu. Tako primar, kot sekundar imata po tri odcepe in s tem možnost prilagoditve na breme. Gretje je izvedeno nekoliko neobičajno, saj sta obe elektroni greti z enosmerno napetostjo. Praviloma se močnostne elektrone grejejo izmenično zaradi velike tokovne porabe (1,5A v tem primeru).

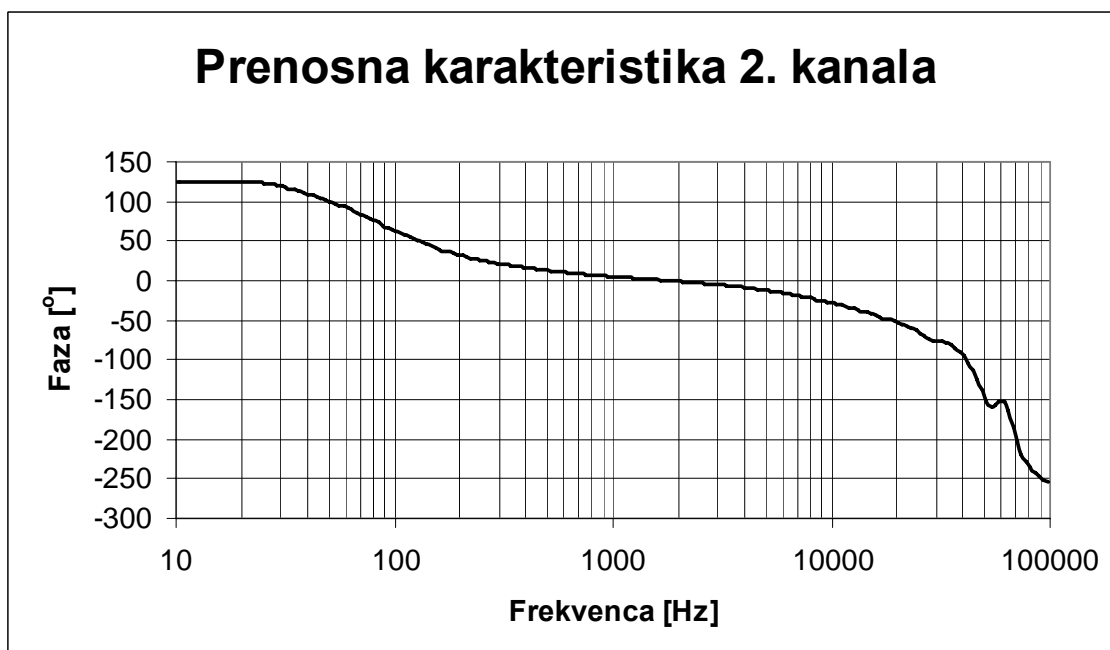
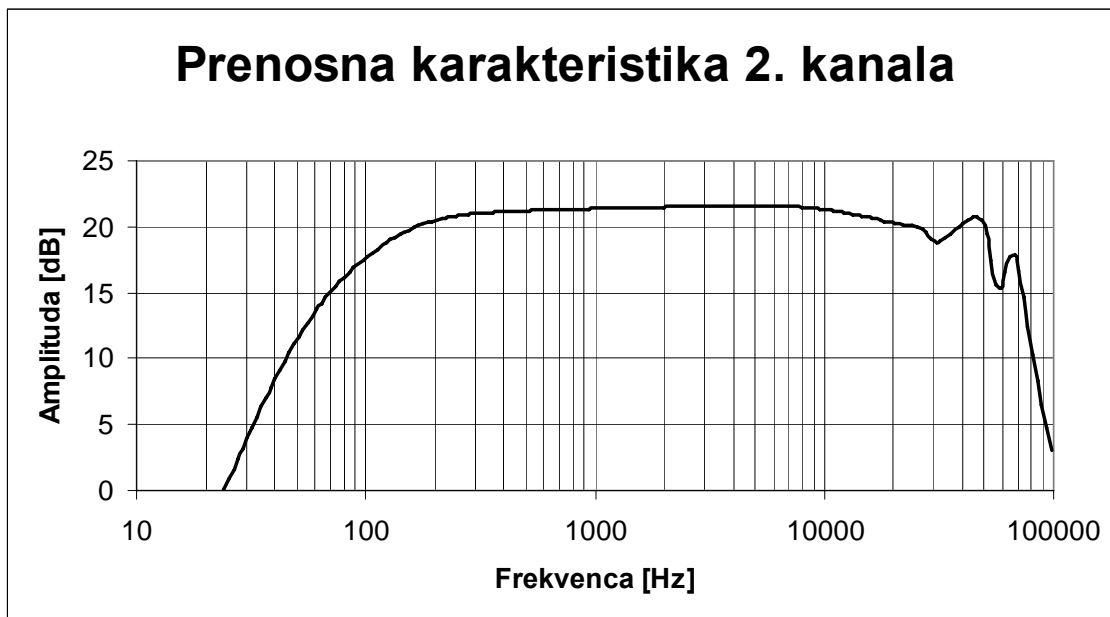

Rezultati meritev:

Pri vseh meritvah je bila kot breme uporabljena uporovna dekada 10Ω . Merilni inštrument je bil spektralni analizator SRS Systems SR780 FFT Network Analyser.

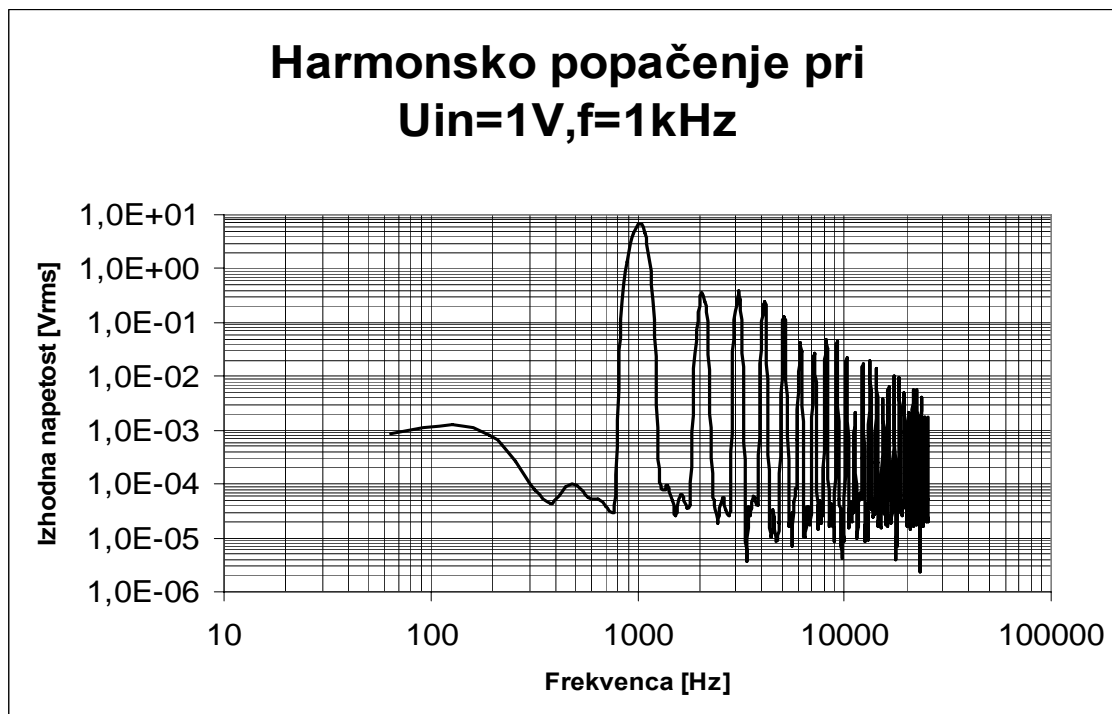
- Prenosna karakteristika:

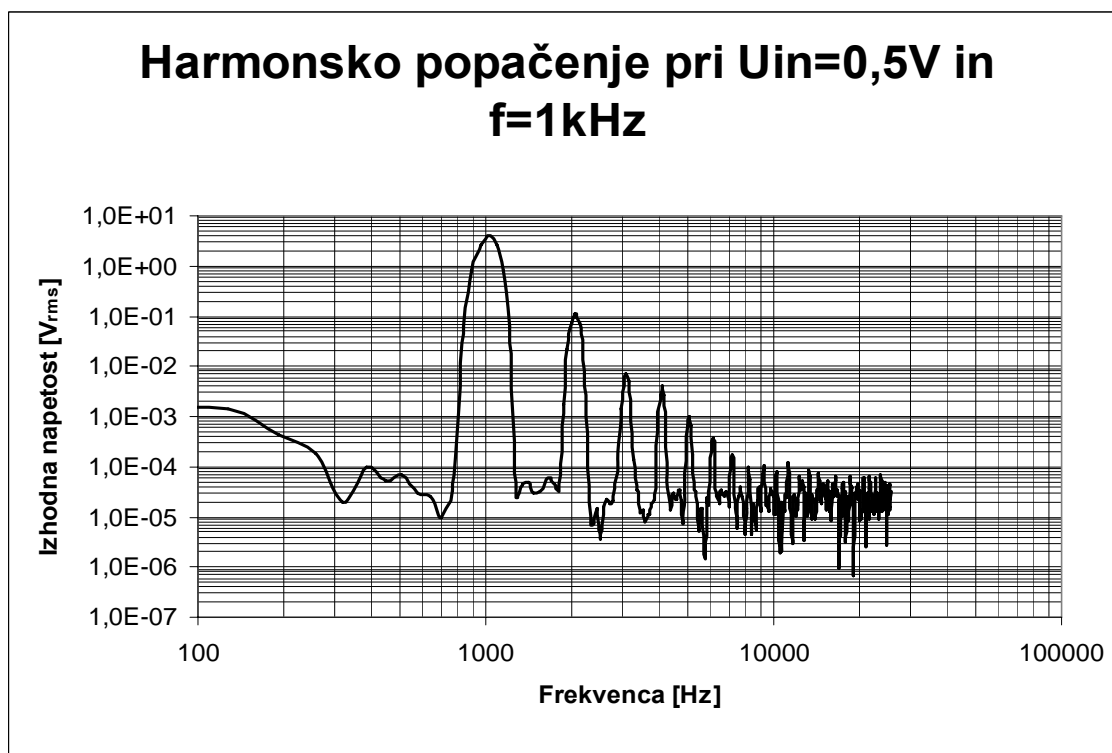

$U_{vh}=0,5V$
 $f_{sp}=100Hz$
 $f_{zg}=21kHz$

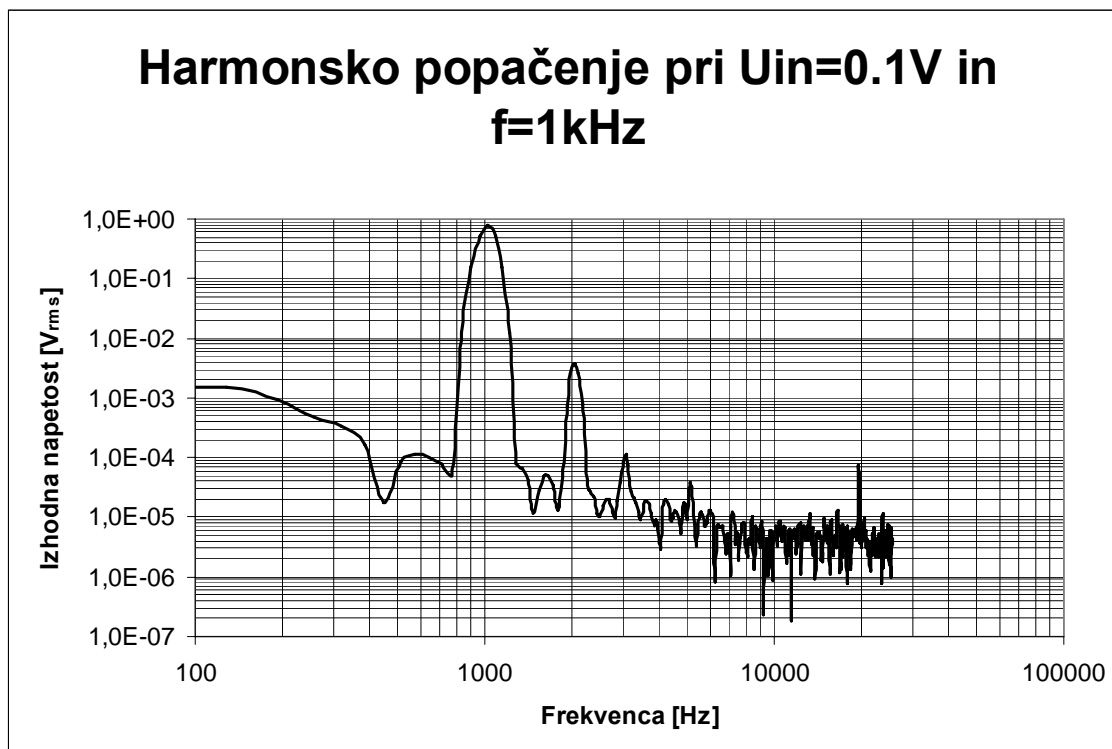
- Popačenje:

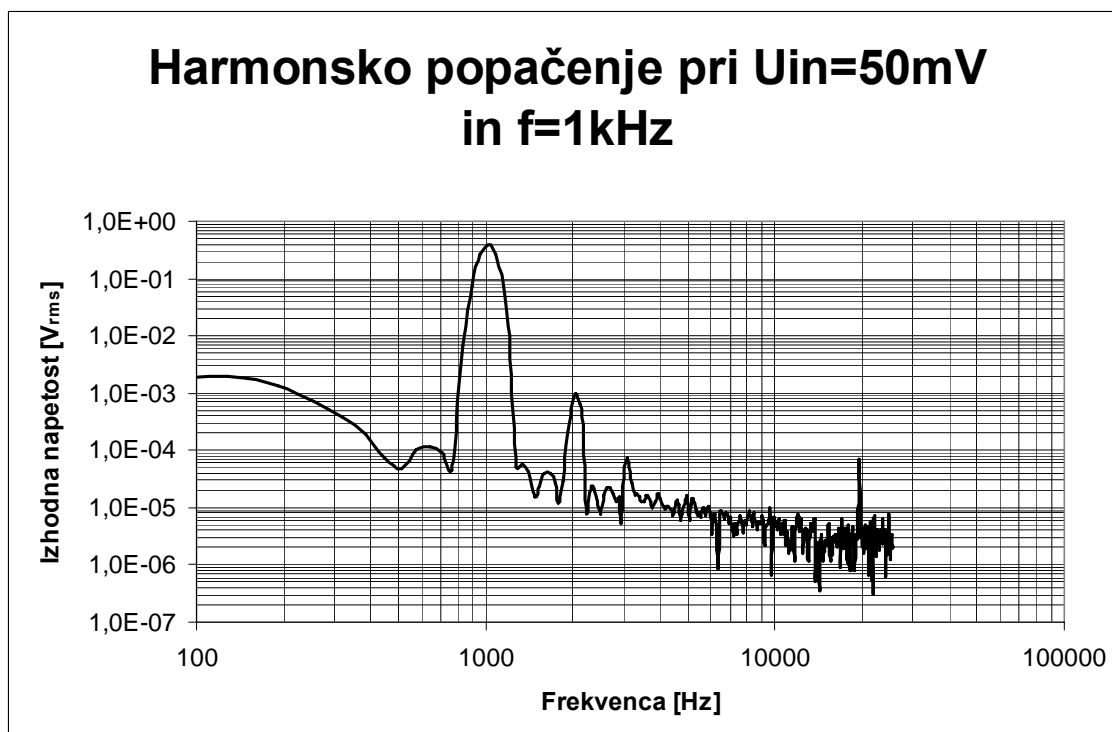
THD=8,9% $U_{izh}=8,9V$ $P_{izh}=3,96W$

THD=2,8% $U_{izh}=5,57V$ $P_{izh}=1,55W$

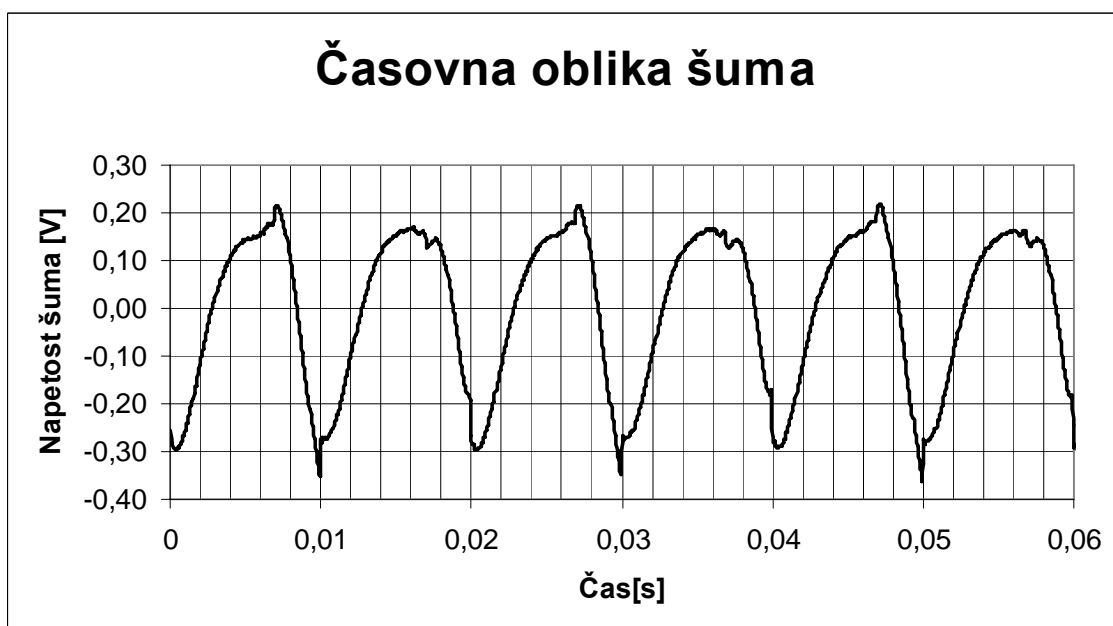
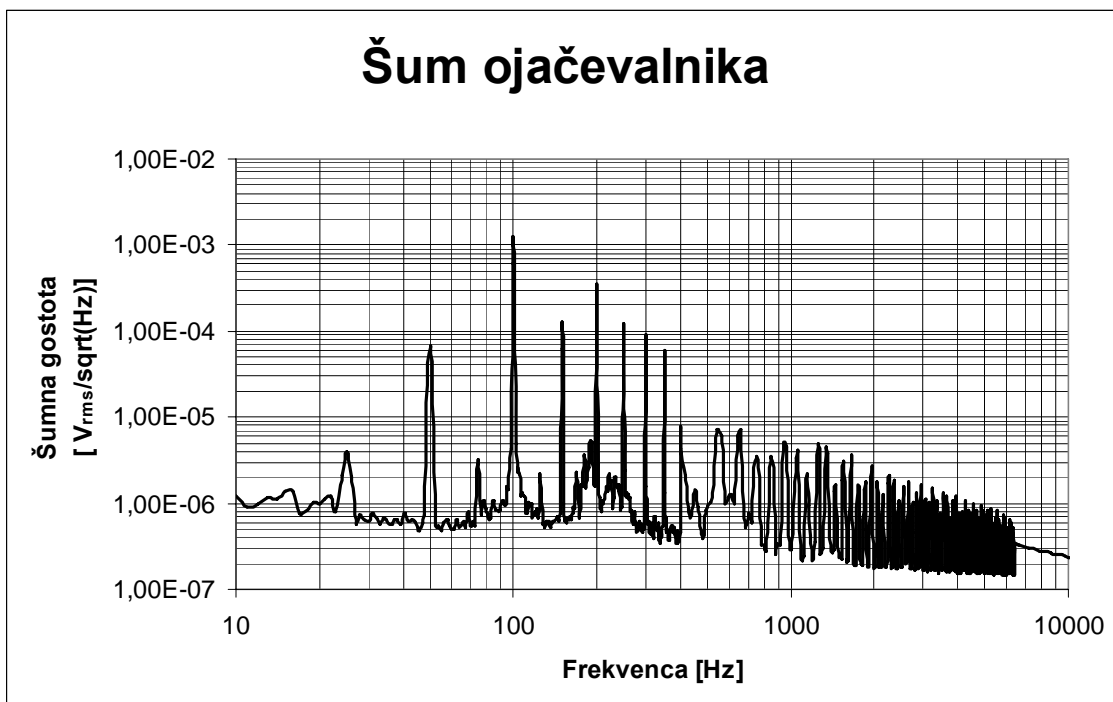

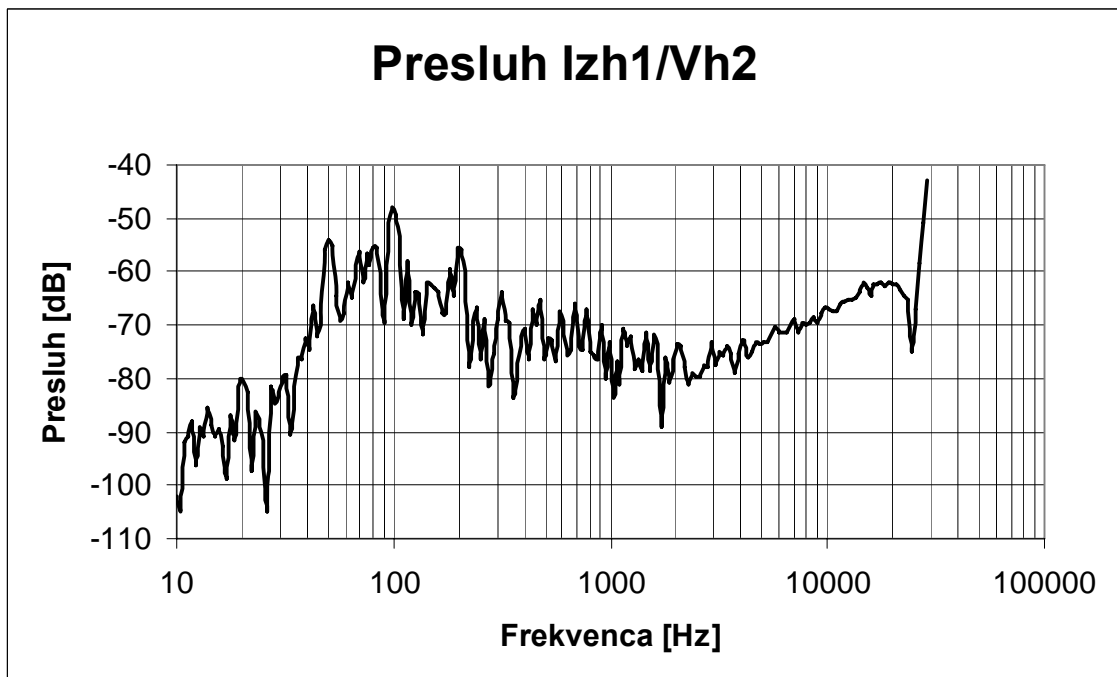
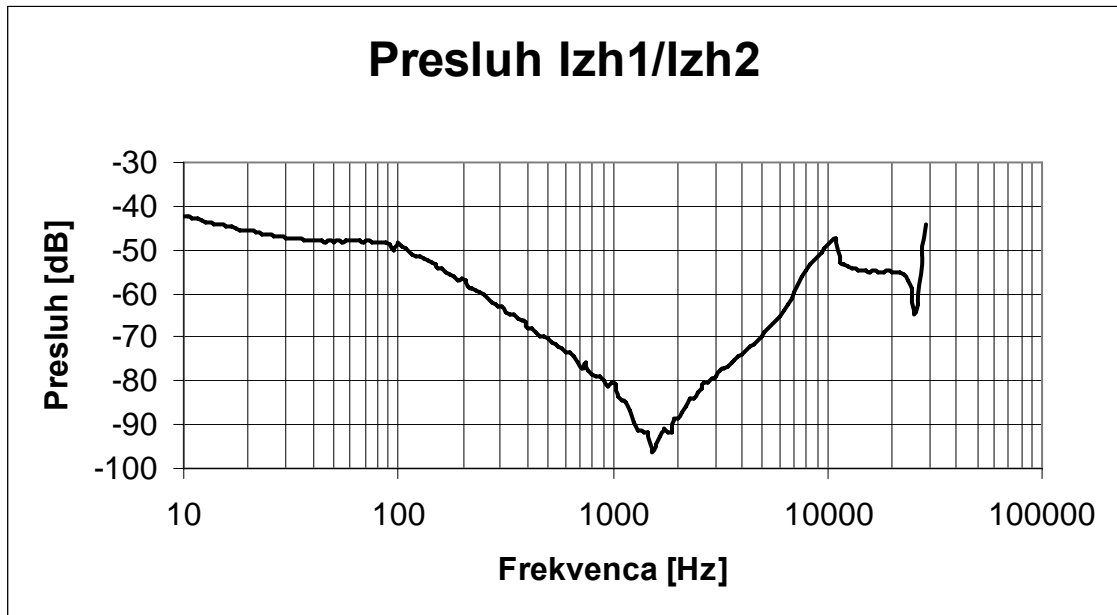
THD=0,49% $U_{izh}=1,1V$ $P_{izh}=0,061W$

THD=0,024% $U_{izh}=0,55V$ $P_{izh}=0,015W$

ZAKLJUČEK

Prva pomanjkljivost, ki jo opazimo je spodnja frekvenčna meja. Zadeva se da popraviti na dva načina. Lahko povečamo katodni "bypass" kondenzator, vendar če hočemo večjo vrednost potrebujemo veliko folijskih kondenzatorjev (prostorski problem) ali pa en elektrolit (zvokovno neustrezen). Drugi način pa je ta, da bi namesto avtomatskega "biasa" (nastavitev delovne točke) uporabil fiksni. Tu se kombinacija katodnega upora in kondenzatorja zamenja z uporom cca. 10Ω in naj pripeljemo enosmerno napetost cca. 25V.

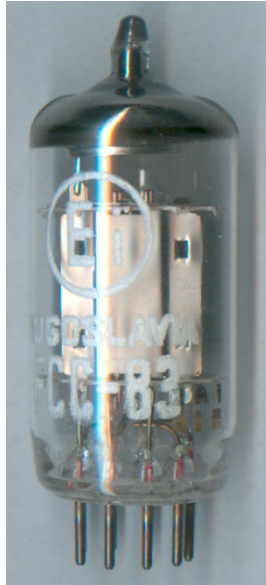
Pri karakteristikah popačenja vidimo, da ojačevalnik ni ravno močan, vendar mi za normalno poslušanje na zvočnikih 90dB/W/m povsem zadošča. "Zmanjka" ga le, če bi hotel malo priviti glasnost. Sicer pa so single-ended konstrukcije namenjene zvočnim omaram z občutljivostjo 100dB/W/m. Opazne so tudi tako sode kot lihe harmonske komponente, kar naj bi po mnenju nekaterih botrovalo toplemu "lampaškemu" zvoku, za razliko od tranzistorjev, ki ponavadi ojačujejo le lihe harmonike.

V šumnem spektru je opazna komponenta 50Hz, ki se inducira iz omrežja (preko stresanja omrežnega transformatorja) ter 100Hz, ki pride iz usmernika. Le-to bi bilo možno zmanjšati z zamenjavo upora v C-R-C napajalniku iz 90Ω na $1k\dots 3k\Omega$ oz. s povečanjem gladilnih elektrolitskih kondenzatorjev, ki pa so zaradi visokih napetosti (400V) težko dobavljivi.

Na koncu sta še grafa presluha. Ta je do neke mere v audio aplikacijah morda celo zaželen, zaradi lepše zvočne slike.

Zahvalil bi se rad Marku Jankovcu, ki mi je pomagal narediti meritve.

ECC83 is A.F. Double Triode

Quick reference data

- Anode current $I_a = 1,2\text{mA}$
- Transconductance $S = 1,6\text{mA/V}$
- Amplification $\mu = 100$

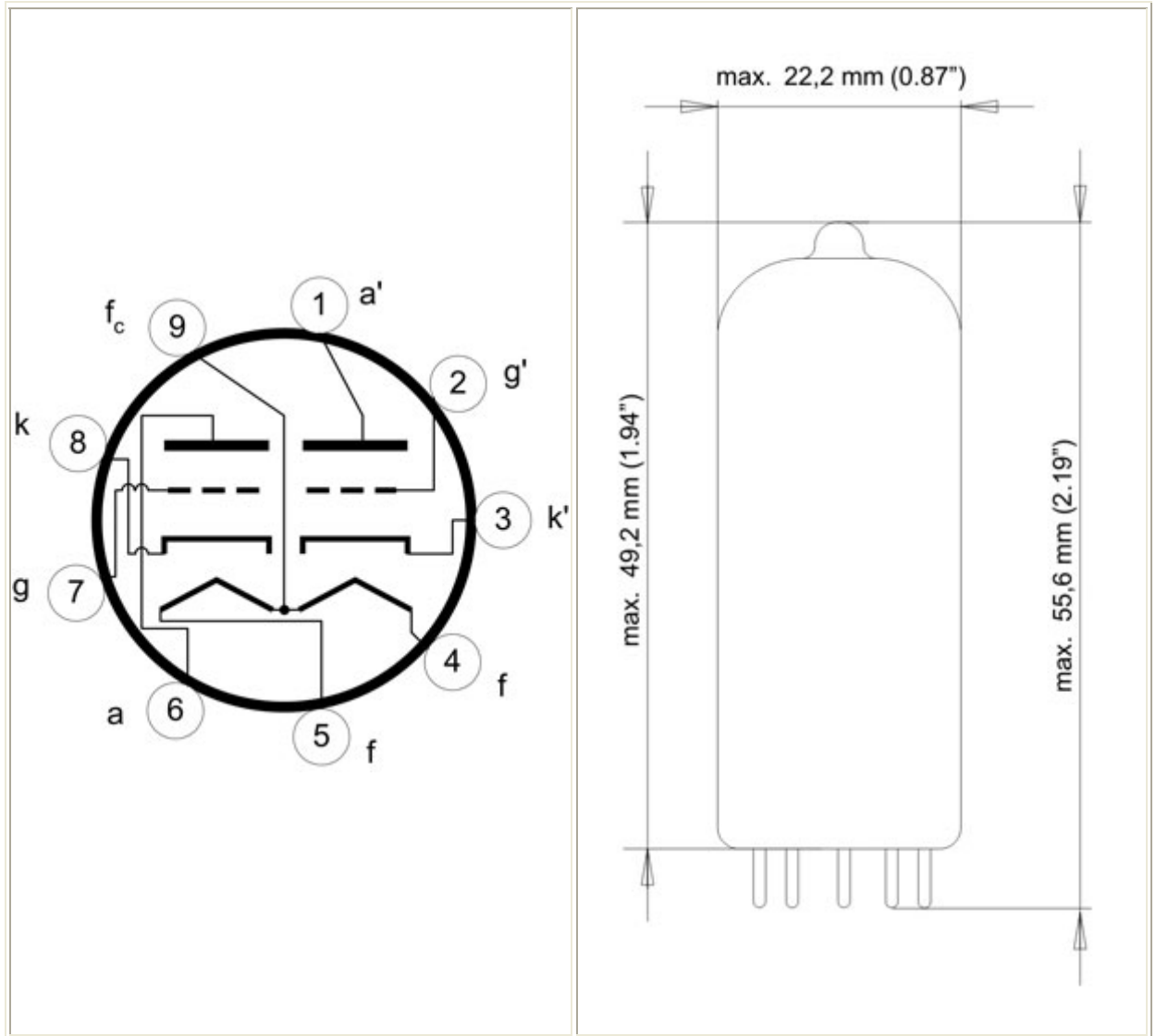
Heating

Heating is indirect by AC or DC, with serial or parallel supply.

Heater voltage	V_f	6,3	12,6	(V)
Heater current	I_f	300	150	(mA)
pins		9-(4+5)	4-5	

Dimensions and connections

Base: Noval

Note: With V_f applied to pins 4+5 and 9, and center tap of the heater transformer connected to the ground, the more favourable triode section of the tube (regarding to hum) is the section connected to pins 6, 7, and 8.

Typical characteristics and operating conditions

Anode voltage	V_a	100	250	(V)
Grid voltage	V_g	-1	-2	(V)
Anode current	I_a	0,5	1,2	(mA)
Transconductance	S	1,25	1,6	(mA/V)
Amplification	μ	100	100	
Internal resistance	R_i	80	62,5	(k Ω)

Limiting - maximal values (design center rating system)

Anode voltage	V_{ao}	550	(V)
	V_a	300	
Anode dissipation	W_a	1	(W)
Cathode current	I_k	8	(mA)
Grid voltage	V_g	-50	(V)
Grid resistor (automatic bias)	R_g	2	(M Ω)
Cathode to heater voltage	V_{kf}	180	(V)
Cathode to heater circuit resistance in phase splitting circuits	R_{kf}	150	(k Ω)

Application note:

This tube can be used without precautions against microphony in equipment which is characterized by $V_i \geq 10\text{mV}$ for an output of 50mW (or $V_i \geq 100\text{mV}$ for 5W output), provided that average acceleration of the tube is not greater than indicated in the Section "Microphonic effect" from the "Application directions". In this case the disturbance level for hum and noise will be better than -60dB when the center tap of the heater has been grounded, $R_g < 0,5\text{M}\Omega$ and R_k is sufficiently decoupled.

EL34 is A.F. Output Pentode suitable for use in power amplification

Quick reference data

Anode current $I_a=100\text{mA}$

Transconductance $S=12,5\text{mA/V}$

Amplification $\mu_{g2g1}=11$

Output power, Class B $W_O=100\text{W}$

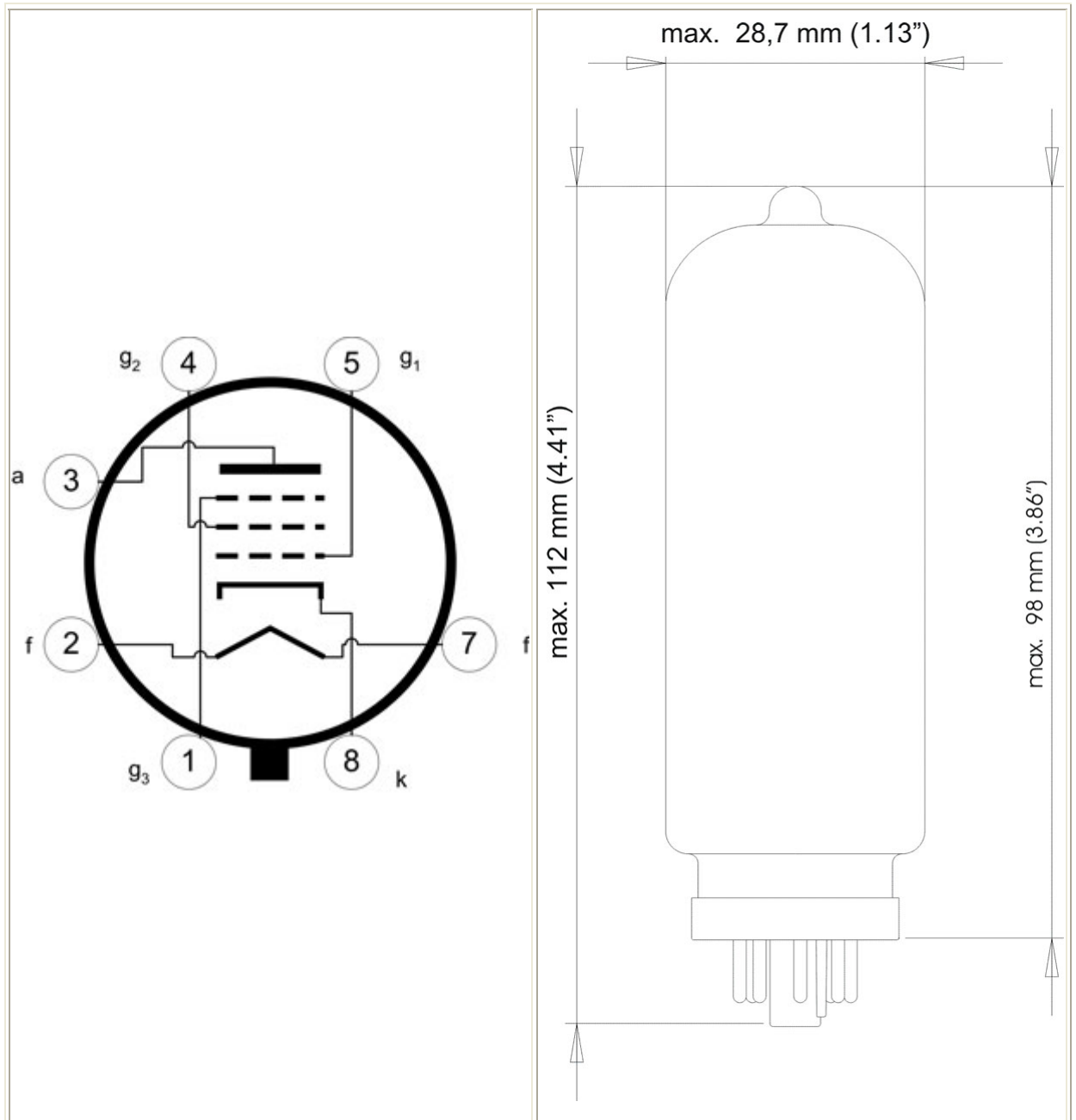
Heating

Heating is indirect by AC or DC, with parallel supply.

Heater voltage	V_f	6,3	(V)
Heater current	I_f	1,5	(A)

Dimensions and connections

Base: Octal

Operating characteristics

Class A

Supply voltage	V_b	265	265	(V)
Anode voltage	V_a	250	250	(V)
Grid No. 2 series resistor	R_{g2}	2	0	(k Ω)
Grid No. 3 voltage	V_{g3}	0	0	(V)
Grid No 1 . voltage	V_{g1}	-14,5	-13,5	(V)
Anode current	I_a	70	100	(mA)
Grid No. 2 current	I_{g2}	10	14,9	(mA)
Transconductance	S	11	12,5	(mA/V)
Amplification factor	μ_{g2g1}	11	11	
Internal resistance	R_i	20	17	(k Ω)
Load resistance	R_{aa}	3	2	(k Ω)
Grid No. 1 driving voltage	V_i	9,3	8,7	(V _{RMS})
Output Power	W_O	8	11	(W)
Distortion	d_{tot}	10	10	(%)
Grid No. 1 driving voltage for $W_O = 50$ mW	V_i	0.65	0,5	(V _{RMS})

Class B, two tubes in push-pull

Common grid No.2 series resistor (non decoupled)	R_{g2}	1000			470			(Ω)
Grid No.1 voltage	V_{g1}	-38			-32			(V)
Grid No. 3 voltage	V_{g3}	0			0			(V)
Grid No. 1 driving voltage	V_i	0	27	27	0	22,7	22,7	(V _{RMS})
Load resistance	R_{aa}		3,4	4		2,8	3,8	(k Ω)
Stupply voltage	V_b	425	425	400	375	375	350	(V)
Anode voltage	V_a	420	400	375	370	350	325	(V)
Anode current	I_a	2x30	2x120	2x100	2x35	2x120	2x93	(mA)
Grid No. 2 current	I_{g2}	2x4,4	2x25	2x25	2x4.7	2x25	2x25	(mA)
Output power	W_O	0	55	45	0	44	36	(W)
Distortion	d_{tot}		5	6		5	6	(%)

Common grid No.2 series resistor (non decoupled)	R_{g2}	750			750			(Ω)
Grid No.1 voltage	V_{g1}	-36			-39			(V)
Grid No. 3 voltage	V_{g3}	0			0			(V)
Grid No. 1 driving voltage	V_i	0	25,8	25,8	0	23,4	23,4	(V_{RMS})
Load resistance	R_{aa}		4	5		11	11	($k\Omega$)
Stupply voltage	V_b	500	500	475	800	800	750	(V)
Anode voltage	V_a	495	475	450	795	775	725	(V)
Anode current	I_a	2x30	2x125	2x102	2x25	2x91	2x84	(mA)
Grid No. 2 current	I_{g2}	2x4	2x25	2x25	2x3	2x19	2x19	(mA)
Output power	W_O	0	75	58	0	100	90	(W)
Distortion	d_{tot}		5	6		5	6	(%)

Class AB, two tubes in push-pull

Load resistance	R_{aa}	3,4						($k\Omega$)
Common grid No.2 series resistor (non decoupled)	R_{g2}	470						(Ω)
Common cathode resistor	R_k	130						(Ω)
Grid No. 3 voltage	V_{g3}	0						(V)
Grid No. 1 driving voltage	V_i	0		21				(V)
Stupply voltage	V_b	375		375				(V)
Anode to earth voltage	V_a+V_{Rk}	355		350				(V)
Anode current	I_a	2x75		2x95				(mA)
Grid No. 2 current	I_{g2}	2x11.5		2x22.5				(mA)
Output power	W_O	0		35				(W)
Distortion	d_{tot}			5				(%)

Limiting - maximal values (design center rating system)

Anode voltage	V_{ao}	2000	(V)
	V_a	800	

Grid No. 2 voltage	V_{g2o}	800	(V)
	V_{g2}	500	
Anode dissipation	$W_a(V_i=0)$	25	(W)
	$W_a(V_i>0)$	27,5	
Grid No. 2 dissipation	W_{g2}	8	(W)
Cathode current	I_k	150	(mA)
Grid No. 1 resistor	$R_{g1}(\text{Class A \& AB})$	0,7	(M Ω)
	$R_{g1}(\text{Class B})$	0,5	
Cathode to heater voltage	V_{kf}	100	(V)

Več informacij na: <http://www.eierc.com/rc/Default.htm>